

A fény megérkezett Árkossy Zsolt – Árkossy István: Képirás, A csend ösvényein Magyar Napló, 2010.

Hányszor és hányan hirdették már a Kép halálát! Hányan gyúrták szét, maszatolták össze a kompozíciót, a szerkezetet, a helyes arányt, és tagadták meg az üzenetet, a hivatást, a missziót! Botorság lenne példákat sorolni, számtalanok azok. Meghátrolunk, kitérünk előlük, de éppen a hőkölés görcsös pillanatában jelent megváltást, ha egy kivételes esztétikai érzékkel, nagy műgonddal, kiválóan szerkesztett könyv kerül az asztalunkra, olyan mű, amely a szépség, a nyugalom, a csend üzenetével érkezett: Árkossy Zsolt és Árkossy István a két szerző, a könyv beszédes címe pedig *KÉPírás – A csend ösvényein*.

A vállalkozás alkotáslélektani különlegességét az adja, hogy apa a fiával összefogott, hogy létrejöjjön ez a művész-fotókból, kiváló szakkommentárokból, eszmevitákból álló képhalmaz. Joggal asszociál az olvasó, elkerülhetetlenül jut eszünkbe Bolyai Farkas és János, Szervátiusz Jenő és Tibor, valahányan erdélyiek, (akárcsak a szerkesztő Bágyoni Szabó István és az előszót író Banner Zoltán), valamennyien az „európai tető” kövei, mindnyájan annak a szellemi és művészeti áramlatnak az előhírnökei, illetve folytatói, amelyet a hőskorban transzszilvanizmusnak nevezett az irodalomtörténet-írás. Nomen est omen. A név maga a végzet, a sors, de hivatás, is, a felsorolt nevek mögött már gazdag életmű áll. A fiatal fotóművész, Árkossy Zsolt számára jelenthetne veszélyt a névhalmaz, hiszen köztudott: a sok bába közt könnyen elvész a gyermek. Nem így történt. A könyv mindenekelőtt album, azoknak a nagyszerű felvételeknek a gyűjteménye, amelyeket Árkossy Zsolt Ausztráliától Amerikáig konokul, minden felesleges hevületet és szenvedélyt mellőzve, csak a szem és a lencse parancsainak engedelmességgel készített.

Annyira a szépségkultusz határozta meg a fényképezett tájak, tárgyak kiválasztását, hogy semmilyen kivételező szimpátiát sem lehet megnevezni valamelyik világrész, élőzőna, faj, objektum, specimen javára. A Golden Gate Bridge, az Antelope Canyon, a párizsi Musée d’Orsay Múzeum, a római San Luigi dei Francesi éppen annyira „otthonos világa” Árkossy Zsoltnak, mint „a hűvös rembrandti homályba” süllyedt nyáradszentmártoni (Erdély) kemencepadkás szoba, szíromhullásos virágcsokrával, mint Óbuda egyik restaurált kőfalának „hallgatag kövei”, vagy mint egy fatörzs harántmetszete.

Egy kivétel talán akad: Ausztria. A negyvenhárom művészfotóból 13 nyugati szomszédunk sziklás bércein, mesés szurdokaiban, az Alpok természet alkotta felhőkarco-

lón készült. A híres Dachstein, a Grossglockner és az Ötztal minden világvándor álma, Árkossy Zsolt is itt, ebben a hegyrengetegben időzik többet, ennek egyik csodáját, a Hochgurgl-t a kommentárt író édesapa éppenséggel „Gloria Mundi”-nak nevezi; ezen az ezerarcú tájon érzi otthon magát a fotóművész, itt tud legtöbbet hozzáadni önmagából a képhez, mindenekelőtt bölcsességet, tisztaságot és fegyelmet.

Ezek után már egybe is lehet rántani az apa és fia művét, azokat amúgy is csak a kifejezés eszköze, a betűtenger, illetve a fénykép választja el egymástól. Különben úgy szemlélik a világot, mint még ma is a lámák Tibetben, vagy ahogy az „öröklét csöndjébe elvonult” (Árkossy István szava) Kőrösi Csoma Sándor bámulhatta hajdanán. Mindketten „belső látással” veszik észre azt, ami mellett közönséges halandó szenttelenül vagy ámuldozva elhalad.

Csordogál, szivárog, máskor sodorva árad, hömpölyög a visszhang-párbeszéd a két művész között: István, az apa esszét ír, színes szöveget sző szavakból a nyitott könyv páros oldalán; túlfelől, jobboldalon Zsolt képbeszéde látható. Azt hinné az ember, ha nem figyel jól oda, hogy két párhuzamos monológ fut egymás mellett, holott feltételezik egymást, impulzusokra impulzus a válasz, gyönyörű dialógus folyik. „Féltem a szavakat – és féltem a képet” – írja az előszóban Banner Zoltán, s aggodalma indokolt. Törékeny mindkettő, ráadásul a kopás, kórokozói fenyegetik vésszen ezt is, azt is. Milyen ellenszert találtak az Árkossyak?

Az apa, István nem mindennapi tudással és képzőművészeti műveltséggel teremt egy különleges műfajt, a „Képirást”, amit a cím is jelez. Esszéiben vagy a fotográfikából indul ki, és halad az univerzum, a kozmosz, a teremtés misztériuma felé, vagy a mitológiai, biológiai, spirituális lét felől közeledik a tényleges tárgyhoz, fia fotóihoz. S mindezt olyan kimérten, tudományosan végzi el, mintha növénytan kutató lenne, mintha virágszirmot, vizsgálna. Könnyedén, zökkenések nélkül hajlanak egymásba a mondatok, legyen szó Picasso varázsceruzájáról, a Tunguz kráterről, diadalívről, Eiffel-toronyról vagy éppen a számár füléről, málló vakolatról, mohás fatörzsről. Stílusművészete ugyanúgy emlékeztet a gyanútlanul operáló hályogkovácsra, mint tudós esztétára, pedig nem is olyan rég avattuk íróvá a Bágyoni Szabó Istvánnal közösen írt *Világ árnya, világ fénye* című beszélgető könyvük alapján.

Azért öröndetes ez a siker, mert már-már reménytelen kísérletnek tűnik a fotográfiában (és annak laudációjával) valami újat mondani. Bécsben, a Stephansplatz egyik sarkán beüvegeztek egy fatörzset, mert a középkorban a vándorló mesterdalnokok annyi szegyet vertek abba, hogy nincs mákszemnyi üres rész a felületén. Árkossyék mégiscsak találtak fehér foltot, s mint igazi „Meistersängerek” tették le a mesterdarabot az asztalra.

Hegedűs Imre János